

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Rundskriv

Utlendingsdirektoratet
Politidirektoratet
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Kopi: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Barne-, ungdom- og familieetaten, Barne-, ungdom- og familiedirektoratet, Helsedirektoratet, Helse Nord RHF, Helse Midt-Norge RHF, Helse Vest RHF, Helse Sør-Øst RHF, Mattilsynet og statsforvalterne

Nr.
GI-06/2022

Vår ref
22/1660

Dato
31.03.2022

GI-06/2022 Medisinsk evakuering av ukrainske borgere mv. fra naboland innen rammen av EUs ordning for sivil beredskap (UCPM)

1. INNLEDNING

Justis- og beredskapsdepartementet (JD) viser til departementets alminnelige instruksjonsadgang, samt lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven, utl.) § 128 første ledd og annet ledd. Instruksen gjelder forberedelse og gjennomføring av Norges bidrag til medisinsk evakuering av ukrainske borgere, ev. tredjelandsborgere eller statsløse etter nærmere angitte kriterier, som befinner seg i Ukrainas naboland som er EU-land. Den medisinske evakueringen inngår i EUs ordning for sivil beredskap (EU Civil Protection Mechanism – UCPM) som Norge deltar i.

Regjeringen har besluttet å tilby medisinsk evakuering for inntil 550 pasienter. I tillegg kommer pasientenes nærmeste familiemedlemmer. Ordningen med medisinsk evakuering må hensynta merarbeidet og den økte kompleksiteten knyttet til kjæledyr ved organisering av flyreise, registrering ved ankomst og videre botilbud.

2. BAKGRUNN

Som følge av krigen i Ukraina mottar nå europeiske land et stort antall personer fordrevet fra landet. Den pågående flyktningstrømmen fra Ukraina er den største siden

andre verdenskrig. Belastningen på enkelte av Ukrainas naboland er stor, og gjennom deltakelse i EUs helsesamarbeid er det etablert en ordning for evakuering av pasienter med behov for sykehusoppfølging til andre land, slik at helsevesenet i Ukrainas naboland blir avlastet. Regjeringen har besluttet at Norge skal bidra til medisinsk evakuering som del av innsatsen i EUs ordning for sivil beredskap.

3. INSTRUKS

3.1 Ordningen med medisinsk evakuering (medevac)

Ordningen med medisinsk evakuering inngår i EUs ordning for sivil beredskap. Det er landene som har behov for bistand som fremmer anmodningene. Disse sendes løpende.

Etter Helse- og omsorgsdepartementets kartlegging av helseforetakenes kapasitet, er det lagt til grunn at Norge vil kunne evakuere inntil 550 pasienter. Pårørende kommer i tillegg. Det er anslått at det totalt kan bli evakuert 2750 personer.

Anmodning om evakuering skjer gjennom faste prosedyrer innen UCPM-mekanismen via EUs krisestøtteverktøy CECIS. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er Norges kontaktpunkt i denne mekanismen, jf. under. DSB videregiver mottatte bistandsanmodninger til Oslo universitetssykehus (OUS) som nasjonalt koordineringssenter (NKS) for medisinsk evakuering av ukrainske pasienter. Dersom helsemyndighetene kommer til at Norge kan imøtekomme bistandsanmodningen, får DSB beskjed om dette og formidler dette tilbake via CECIS. Det arbeides med å få selvstendig tilgang til CECIS for helsesiden.

3.2 Personkrets for medisinsk evakuering

Justis- og beredskapsdepartementet fortolker EUs prosedyrer for medisinsk evakuering slik at ordningen gjelder personer som er fordrevet av konflikten i Ukraina som lider av alvorlig sykdom eller livstruende tilstander som krever spesialiserte sykehustjenester.¹ Disse pasientene og deres pårørende skal være ukrainske borgere eller andre personer med opphold i Ukraina i tråd med EUs direktiv for midlertidig beskyttelse fra 2001, inkludert personer med funksjonsnedsettelse.² I tillegg omfatter ordningen EU/EØS- og FN-personell som bor i Ukraina.

I tilfeller der pasienten er mindreårig, bør et familiemedlem (forelder, verge eller annen følgeperson) inkluderes i forflytningen. Pasientens familie bør vurderes prioritert i hhv. anmodningen om evakueringen og aksept av anmodningen, så lenge dette ikke er til hinder for transportarrangementene. Minst ett medlem bør prioriteres for å følge pasienten under transporten.

¹ European Commission, Director-General for Health and Food Safety – Operation Procedures – Medical Evacuation for Patients from Ukraine.

² The Temporary Protection Directive (TPD: Council Directive 2001/55/EC).

3.3 Hvem som omfattes av ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse

Regjeringen iverksatte 11. mars d.å. en ordning med midlertidig kollektiv beskyttelse for personer som er fordrevet fra Ukraina, jf. utlf. § 7-5 a. Følgende personer er omfattet av ordningen:

- ukrainske statsborgere bosatt i Ukraina før 24. februar 2022
- tredjelandsborgere og statsløse som har fått internasjonal beskyttelse eller tilsvarende nasjonal beskyttelse i Ukraina før 24. februar 2022
- tredjelandsborgere og statsløse som er nære familiemedlemmer av personer som nevnt i punktene over, som ektefelle, samboer, barn under 18 år og andre familiemedlemmer som var del av hovedpersonens husstand før 24. februar 2022.

EU har også iverksatt en ordning med midlertidig beskyttelse for ukrainske borgere mv. I tillegg til personkretsen som omfattes av den norske ordningen, jf. over, omfatter EUs ordning også tredjelandsborgere og statsløse som var bosatt i Ukraina før 24. februar d.å. med permanent oppholdstillatelse, dersom de ikke trygt kan returnere til sitt opprinnelsesland. I tillegg *kan* EU-statene gi midlertidig beskyttelse til tredjelandsborgere og statsløse som hadde lovlig opphold i Ukraina før 24. februar d.å., dersom de ikke trygt kan returnere til sitt opprinnelsesland. Disse gruppene er ikke omfattet av den norske ordningen. Dersom noen i sistnevnte grupper skulle bli medisinsk evakuert til Norge, vil de måtte inngå i et ordinært asylspor, jf. utl. § 28.

Det forutsettes at pasientenes medfølgende familie får komme til samme land som pasienten som omfattes av medisinsk evakuering.

Pasienter og familiemedlemmer som fyller vilkårene i denne instruksjonen gis innreisevisum etter utl. § 12, jf. utl. § 126 fjerde ledd.

Politiet registrerer pasientene og medfølgende familie (ankomst med samme transport) snarest mulig.

Utlendingsdirektoratet (UDI) fatter vedtak om midlertidig kollektiv beskyttelse, jf. utl. § 34 og utlf. § 7-5 a.

Dersom tredjelandsborgere eller statsløse som ikke fyller kriteriene for midlertidig kollektiv beskyttelse etter utl. § 34 blir evakuert, tas disse inn i et ordinært asylspor.

Det legges til grunn at pårørende til pasientene hovedsakelig inngår i kjernefamilien, men med rom for fleksibilitet for å unngå ytterligere familiesplittelser og av hensyn til barnets beste.

4. OVERFØRING TIL NORGE, SAKSFLYT OG ANSVARSDELING

4.1 Varsling og formidling av informasjon

I DSBs kommunikasjon med hhv. EU, Helsedirektoratet (Hdir) og OUS er bistandsanmodningene anonymiserte, dvs. de inneholder bare informasjon om kjønn og fødselsdato, i tillegg til ev. helserelatert informasjon.

Helsemyndighetene har på sin side kontakt med avsenderlandet om de konkrete personene som kan være aktuelle for evakuering for å kunne vurdere om Norge kan imøtekomme bistandsanmodningen.

DSB (og OUS eller Hdir) må varsle UDI, politiet, Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) på nærmere angitte kontaktadresser så snart en anmodning om medisinsk evakuering er godkjent.

Dersom evakueringen gjelder pasienter som ankommer med barn, og det er trolig at pasienten vil være midlertidig ute av stand til å ivareta barna, må Bufetat varsle kommunal barneverntjeneste. Ansvarlig barneverntjeneste vil være barneverntjenesten i den kommunen der barnet vil oppholde seg når pasienten ikke lenger kan ivareta barnet.

UDI gir innreisetillatelse til dem som blir godkjent for medisinsk evakuering og deres pårørende.

DSB (og OUS eller Hdir) skal holde etatene oppdatert om de pågående MEDEVAC-operasjonene, herunder om planlagte ankomster.

OUS må oversende nødvendige opplysninger om pasienten og medfølgende familie eller pårørende til UDI, politiet, Bufetat og IMDi. Som hovedregel skal det vedlegges scannet kopi av pass for samtlige som omfattes av en sak for en pasient som blir medisinsk evakuert. I tilfeller der dette ikke er mulig, må opplysningene som minimum inneholde fødselsdato, fullt navn, kjønn og statsborgerskap for samtlige som omfattes av en sak, altså inkludert familiemedlemmer. Dette gjelder familiemedlemmer som evakueres sammen med pasienten og familiemedlemmer som må reise på annen måte og på annet tidspunkt, jf. punkt. 4.2 og 4.4.

For mindreårige bør opplysningene også inneholde informasjon om foreldreansvar. I tilfeller der pasienten er en forelder eller foresatt som har med mindreårige barn, og det er sannsynlig at vedkommende i en periode vil være ute av stand til å ivareta barna, må Bufetat varsle barneverntjenesten i kommunen. Se over hvilken kommune som er rett myndighet.

Der pasienten er en enslig mindreårig under 15 år, er det særlig viktig at Bufetat informeres. UDI må få informasjon om tilfeller der pasienten er en enslig mindreårig over 15 år, eller det er en enslig mindreårig pasient som kommer med en følgeperson uten foreldreansvar.

Det må fremkomme om forelderen eller den foresatte har med barn som ikke er egne.

OUS må videre etterspørre om pasienten eller pårørende har kjæledyr, og ta dette med i varslingen. Rette instanser må vurdere om det vil være mulig å gjennomføre transport med kjæledyr.

Det må opplyses om pasienten har behov for direkte innleggelse i sykehus, eller om dette ikke er tilfelle. Dersom pasienten skal overføres direkte til sykehus, må UDI, politiet, Bufetat og IMDi få informasjon om hvilket sykehus pasienten skal til. Dersom pasienten er en forelder med barn som skal innlegges direkte, må Bufetat varsle barneverntjenesten i kommunen. Se over hvilken kommune som vil være rett myndighet.

4.2 Transport til Norge – pasienter og medfølgende pårørende

Som vist til i kap. 3, sender aktuelle land bistandsanmodninger om medisinsk evakuering fortløpende basert på behovene landene har. Evakuering skjer fra et medlemsland i EU, slik at pasienter som befinner seg i Ukraina eller Moldova må transporteres til eller over grensen til et EU-land (endringer kan komme). Denne transporten håndteres av avsenderlandene i samarbeid med EU.

Vedrørende transport av pasienter som evakueres til Norge, er det vakthavende i DSB som holder dialogen med EU om transportmulighetene, i nær dialog med helsesiden. Håndteringen av pårørende vil avhenge av situasjonen for pasienten og hva som er praktisk mulig. Det er i EUs prosedyrer i utgangspunktet lagt opp til at minst én pårørende kan følge med den medisinske evakueringen. Dette er spesielt viktig dersom pasienten er mindreårig. Dersom pasienten er en voksen med kun mindreårige barn som pårørende, eller en enslig mindreårig pasient har mindreårige søsken og kun én forelder eller foresatt, må det tilstrebes at familiene ankommer samlet.

4.3 Transport til Norge av pårørende som reiser separat fra pasienten

International Organization for Migration (IOM) støtter EU i arbeidet med medisinske evakueringer, og vil ha en rolle i forbindelse med håndtering av reise for pårørende som ikke får følge evakueringstransporten. Det må legges til grunn at familiemedlemmer av de evakuerte pasientene kan komme til Norge med ulik transport og ev. til ulik tid. OUS må informere om familiene kommer samlet med evakueringstransport eller i ulike løp i alle saker, jf. pkt. 4.1.

UDI eller politiet bes avklare kontaktpunkt med IOM for nærmere avklaringer av IOMs rolle, og inngå samarbeid om videre oppfølging på operativt nivå.

4.4 Transport i Norge – pasienter og pårørende

For pasienter og pårørende som ankommer samlet, vil videre transport måtte avklares mellom helsesiden og politiet. NKS sørger for at helsevesenet transporterer pasienten til det avtale sykehus i Norge. Pårørende håndteres normalt av politiet.

For pårørende som ankommer på annet tidspunkt enn pasienten, bes politiet om å besørge transport til Nasjonalt ankomstsenter eller annen egnet lokasjon for registrering. Det legges til grunn at man følger ordinære prosedyrer for transport mellom lokasjon for registrering og mottak eller innkvarteringsløsning og mellom ulike mottak eller innkvarteringsløsninger.

4.5 Registrering og oppretting av sak og saksbehandling

Det legges til grunn at landene som ber om medisinsk evakuering har foretatt det de har ansett som tilstrekkelige undersøkelser til å kunne fastslå at pasienten og medfølgende familie fyller EUs vilkår for midlertidig kollektiv beskyttelse.

Politiet gjennomfører personkontroll etter ankomst til Norge for evakuerte pasienter og medfølgende familie.

Politiet møter personene ved ankomst til Norge, for eksempel på Oslo lufthavn. Politiet gjennomfører deretter registrering av pasienten etter ankomst til Norge.

Politiet må sørge for raskest mulig registrering av pasienter som blir evakuert.

Personer med helseutfordringer som krever umiddelbar oppfølging etter ankomst, vil kunne ankomstregistreres i etterkant på den helseinstitusjonen de oppholder seg.

Det legges i utgangspunktet til grunn at pårørende som ankommer på et senere tidspunkt enn pasienten følger ordinær personkontroll og registrering av politiet etter ankomst.

UDI bes behandle sakene for medisinsk evakuerte pasienter og deres pårørende snarest mulig, jf. kap. 3.3.

4.6 Rekvirering av midlertidig personnummer (d-nummer)

For ordningen med medisinsk evakuerte foretas det tilpasninger i arbeidet med rekvirering av d-nummer.

- OUS sender lister med informasjon om pasientene og pårørende til eget kontaktpunkt i UDI. Relasjoner registreres i den grad informasjon om dette foreligger.
- UDI oppretter person og sak i saksbehandlingssystemet (DUF), noe som genererer DUF-nummer.
- UDI sender liste med personene påført DUF-nummer til oppgitt kontaktpunkt i Skatteetaten som tildeler d-nummer for de aktuelle personene.
- Skatteetaten returnerer liste med tildelt d-nummer til kontaktpunktet i UDI.
- UDI videresender d-nummerliste til NKS ved OUS.

4.7 Innkvartering

Håndteringen av de medisinsk evakuerte og deres pårørende i ankomstfasen vil så langt det er mulig følge ordinær ansvarsdeling mellom politiet, UDI og barnevernstjenesten.³ Samtidig kan det oppstå behov for tilpasninger i særskilte tilfeller, for eksempel når det gjelder barn. I slike tilfeller er det behov for tett kontakt mellom berørte etater.

Som utgangspunkt legges det til grunn at medfølgende familie – og også pasienten – vil ha behov for innkvartering i mottak. Følgende ansvarsdeling kan legges til grunn:

- Helseforetakene tar imot pasienter som skal rett til sykehus etter ankomst. Dersom det er mindreårige barn som pasienten eller pårørende ikke er i stand til å ta seg av, må Bufetat umiddelbart varsle barneverntjenesten i kommunen barnet oppholder seg.
- Politiet sørger for innkvartering av uregistrerte pårørende (ev. pasient) fra ankomst inntil registrering.
- UDI sørger for innkvartering av pårørende som er fullregistrert av politiet. UDI sørger for innkvartering av pasienter som er registrerte av politiet, når den første behandlingen ved sykehus er gitt. OUS må varsle UDI i god tid før behandlingen avsluttes.
- Dersom pasienten som evakueres er en enslig mindreårig under 15 år, er Bufetat ansvarlig for bo- og omsorgstilbudet. Dersom den enslige mindreårige er mellom 15 og 18 år, er UDI ansvarlig for bo- og omsorgstilbudet.

OUS må så tidlig som mulig varsle UDI om forventet liggetid for pasienten på sykehus, hvilket sykehus pasienten ev. blir flyttet til, om det er pårørende som må være med pasienten på sykehuset, eller om pårørende må innkvarteres av politiet (før registrering) eller av UDI (etter registrering).

OUS, ev. det sykehuset pasienten blir sendt til for behandling, skal formidle til UDI og IMDi så fort som mulig relevant helseinformasjon som er nødvendig for å sikre tilrettelegging i mottak og bosetting i kommunen.

UDI skal dele listen over de til enhver tid eksisterende innkvarteringsmulighetene som finnes i landet med OUS, slik at OUS kan ta det med i vurderingen av hvilket sykehus pasientene blir henvist til.

Det er ønskelig at gruppen prioriteres for bosetting så raskt som mulig, og at det bosettingsforberedende arbeidet starter snarest mulig etter ankomst. IMDi har ansvar for bosetting etter avtale med kommunene. Bufetat har ansvar for bosetting av enslige mindreårige som bor i omsorgssenter.

Som følge av Ukraina-situasjonen forventes det en stor økning av antall asylsøkere til Norge, og mottaksapparatet blir utfordret. Det vil måtte påregnes at både pasienter og pårørende kan bli innkvartert i mottak som ligger langt unna aktuelt sykehus. Det kan ikke påregnes at pasienter eller pårørende vil kunne bo nær kjæledyr som er i isolasjon eller karantene.

For pårørende som ankommer på et annet tidspunkt enn pasienten legges det til grunn at disse blir innkvartert sammen med pasienten eller familiemedlemmene som allerede har kommet, så snart det er praktisk mulig. Dersom pasienten er en enslig mindreårig, og pårørende som ankommer senere også er det, følges vanlige prosedyrer for bo- og omsorgstilbud avhengig av de mindreåriges alder, jf. pkt. 4.7.

³ Bufetat har ansvar for bo- og omsorgstilbud til enslige mindreårige under 15 år, jf. barnevernloven kap. 5A. UDI har ansvar for bo- og omsorgstilbud til enslige mindreårige mellom 15 og 18 år jf. utl § 95 annet ledd, samt enslige mindreårige med følgepersoner, hvor disse skal innkvarteres sammen, jf. Prop. 82 L (2020-2021) punkt 2.3

4.8 Videre samarbeid om operative løsninger

Det må opprettes faste kontaktpunkter og prosedyrer for det videre arbeidet. Etatene utarbeider egne rutineskriv etter behov.

Dersom etatene finner andre, mer hensiktsmessige rutiner for varslinger, samarbeid m.m. enn det som er beskrevet her, også før 1. mai 2022 (jf. under), bes det om at Justis- og beredskapsdepartementet blir orientert om dette.

5. IKRAFTTREDELSE

Instruksen her trer i kraft straks og gjelder til den opphører eller erstattes av annen instruks.

6. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Regjeringen vil snarlig legge frem en budsjettproposisjon for Stortinget knyttet til Ukraina-situasjonen, hvor de foreslår en bevilgning til formålet.

All nødvendig saksbehandling etter at asylsøkerne kommer til Norge, inkludert vedtaksfetting skal skje i henhold til gjeldende retningslinjer, jf. UDI 2010-081 vedlegg 6 og saksløp for ukrainere for vurdering av kollektiv beskyttelse.

UDI, POD og DSB bes om en kort erfaringsrapport om arbeidet med oppfølgingen av denne instruksjonen innen 1. mai 2022.

UDI skal føre oversikt over antall medisinsk evakuerte pasienter og medfølgende familie som registreres og som gis tillatelse etter denne instruksjonen.

UDI bes inkludere antall innvilgelser for evakuerte og pårørende etter denne instruksjonen i månedsstatistikken.

Med hilsen

Siw Lexau (e.f.)
avdelingsdirektør

Marit J. Rosenvinge
departementsrådgiver